

Naalakkersuisut fremsætter hermed følgende beslutningsforslag i henhold til § 33 i forretningsordenen for Inatsisartut:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Grønlands Selvstyre tilslutter sig udkast til Forslag til Lov om ændring af retsplejelov for Grønland og kriminallov for Grønland (Ajourføring af retsplejelov for Grønland m.v.)

(Naalakkersuisoq for Erhverv, Råstoffer, Energi, Justitsområdet og Ligestilling)

Begrundelse

I november 2023 blev der i Folketinget indgået aftale om domstolenes økonomi fra 2024-2027. Aftalen lagde op til en række forenklinger af retsplejen med baggrund i et arbejde i Rørdamudvalget og Retsplejerådet, der var gået forud.

Det var herefter nødvendigt at foretage en række lovændringer med henblik på at frigive ressourcer og nedbringe sagsbehandlingstiderne ved domstolene. Flere af disse ændringer har Naalakkersuisut vurderet også er relevante at gennemføre i Grønland, og dele af lovændringerne blev således allerede besluttet i Inatsisartut i efteråret 2024.

Nærværende lovforslag har til formål i relevant omfang at gennemføre de resterende ændringer, der skønnes at kunne medvirke til at frigive ressourcer og nedbringe sagsbehandlingstiderne ved de grønlandske domstole.

Herudover indeholder forslaget en anbefaling fra arbejdsgruppen om professionalisering af retsvæsenets aktører, der er nedsat under Rådet for Grønlands Retsvæsen.

Retsplejen foreslås for det første effektiviseret ved at ændre flere bestemmelser om domsmænds medvirken ved behandling af kriminalsager.

Det foreslås således, at en kriminalsag skal kunne færdigbehandles, selvom en domsmands valgperiode udløber under sagens behandling, fremfor at sagens behandling skal påbegyndes fra ny.

Domsmænds medvirken foreslås desuden begrænset til afgørelsen af skyldsspørgsmål og fastsættelse af sanktion, således at de ikke deltager i andre retshandlinger eller afgørelser under kriminalsager.

Herudover foreslås det at forhøje grænsen for, hvornår domsmænd medvirker i kriminalsager til højere foranstaltning end betinget eller ubetinget anbringelse i anstalt i højst 30 dage.

Endvidere foreslås det, at der ikke skal medvirke domsmænd i kriminalsager, hvor anklagemyndighedens påstand er, at det har sit forblivende med en allerede idømt foranstaltning efter kriminallovens kapitel 33, medmindre retten efter en konkret vurdering af sagens betydning for tiltalte bestemmer, at sagen skal afgøres med domsmænd.

Endelig foreslås det, at kriminalsager, hvor der i øvrigt er spørgsmål om foranstaltninger efter kriminallovens kapitel 33, skal kunne behandles som en tilståelsessag, hvis sigtede forstår sigtelsen og betydningen af samtykket til, at sagen behandles som en tilståelsessag. Det foreslås i den forbindelse, at forsvarermedvirken skal være obligatorisk i tilståelsessager, hvor der er spørgsmål om foranstaltninger efter kriminallovens kapitel 33.

Retsplejen foreslås for det andet effektiviseret ved at gennemføre appelbegrænsninger, således at domme i civile sager afsagt af Retten i Grønland, kun kan ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis anken angår krav med en økonomisk værdi på højst 50.000 kr. Kravet om anketilladelse vil ikke gælde i ankesager uden økonomisk værdi, ligesom anketilladelse ikke kræves ved anke af sager fra kredsretterne til Grønlands Landsret. Det foreslås endvidere, at bestemmelser i domme om sagsomkostninger og andre afgørelser om sagsomkostninger i civile sager, som er truffet af Retten i Grønland, fremover kun skal kunne ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis sagsomkostningerne er fastsat til mere end 50.000 kr.

Det foreslås for det tredje at forenkle retsplejen ved at øge opmærksomheden på muligheden for at bruge skriftlige parts- og vidneerklæringer.

Det foreslås for det fjerde, at kreditor, der ikke har fået tilstrækkeligt udlæg til at dække sit pengekrav, først når der er forløbet 12 måneder siden sidste forretning, på ny kan anmode om tvangsfuldbyrdelse med henblik på foretagelse af udlæg (udlægsforretning).

Retsplejen foreslås for det femte effektiviseret ved, at det fremover generelt vil være tilstrækkeligt, at dommen indeholder en kort fremstilling af sagen, og at det ikke vil være et krav, at dommen gengiver de afgivne forklaringer.

Retsplejen foreslås for det sjette forenklet ved at ændre retsplejelovens regler om fremgangsmåden for parts- og vidneforklaringer, der gennemføres via en videoforbindelse, således at retten, når parterne er enige om det, kan tillade, at en part eller et vidne i en civil sag afgiver forklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede uden at møde for en ret eller et andet godkendt sted.

Retsplejeloven foreslås for det syvende effektiviseret ved, at der skabes hjemmel for anklagemyndigheden til i videre omfang at kunne påtaleopgive forhold i tilfælde, hvor kriminallovens § 6 (retsforfølgning af person, der i andet land er pålagt sanktion for samme handling) eller § 124 (person, som allerede er dømt, og som findes skyldig i en lovovertrædelse begået før dommen) ville være anvendelig, hvis sigtede var at finde skyldig, ligesom det foreslås at udvide anklagemyndighedens muligheder for at kunne anvende påtaleopgivelse af ressourcemæssige grunde, når der ikke kan forventes idømt, eller kun kan forventes idømt en ubetydelig, tillægsstraf..

Retsplejen foreslås for det ottende effektiviseret ved, at der indføres krav om, at domfældtes anmodning til Den Særlige Klageret om genoptagelse af en pådømt kriminalsag skal indgives på en blanket, som udfærdiges af Domstolsstyrelsen, med henblik på, at alle nødvendige oplysninger modtages i en samlet og enkel form.

Foruden ovenstående regelforenklinger foreslås det endvidere at ændre reglerne om beskikkelse af forsvarere, således at kredsretten fremover som alt overvejende hovedregel skal beskikke en advokat eller en autoriseret forsvarer, der har bestået juridisk

kandidateksamen, som forsvarer i sager af ganske særlig alvorlig karakter, hvilket altid indbefatter sager om drab, voldtægt eller grov vold og sager, hvor anklagemyndigheden nedlægger påstand om forvaring.

Forslaget udspringer af et oplæg fra Arbejdsgruppen om professionalisering af retsvæsenets aktører, som har haft til opgave at udarbejde et forslag, der skal sikre, at der er professionel juridisk bistand til tiltalte i særligt alvorlige sager og sager af indgribende betydning for den tiltalte.

Det foreslås desuden at forlænge fristen for omgørelse af påtaleopgivelse og tiltalefrafald fra de nuværende 3 måneder til 4 måneder. Dette vil bl.a. give myndighederne mere tid til at behandle klager over afgørelser om påtaleopgivelser og til at rette eventuelle fejl, der ellers ville have medført, at sagen ikke kunne forfølges yderligere.

Endvidere foreslås det at indføre hjemmel til at behandle erstatningskrav, der rejses på grundlag af de almindelige erstatningsregler, hvor forurettede i bestemte sagstyper i tre specificerede tilfælde grundet sagsbehandlingsfejl ved myndighederne ikke har haft fire uger til at klage over påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, efter den enkle procedure i retsplejelovens kapitel 42.

Disse to forslag udspringer af DR podcastserien ”En beklagelig fejl”, der afdækkede en række fejl, der var begået hos politi og anklagemyndighed i forbindelse med behandlingen af voldtægtssager, og som førte til, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol slog fast, at et kvindeligt offer fik krænket sine menneskerettigheder på grund af de fejl, der blev begået, som fratog hende muligheden for at få prøvet sin sag i retten.

Slutteligt foreslås retsplejens regler om optagelse af billede og video i og uden for retten suppleret af et forbud mod billedoptagelse uden for rettens bygninger af sigtede, tiltalte og vidner, der er på vej til eller fra et retsmøde i en kriminalsag, medmindre den pågældende har samtykket i optagelsen.

Lovforslaget indeholder desuden et forslag til ændring af kriminalloven, svarende til en ændring foretaget i den danske straffelov med henblik på forenkling i den danske retspleje, som indebærer, at det skal regnes som et forhold, der kan begrunde idømmelse af en mindre indgribende foranstaltning, eller at der efter omstændighederne ikke idømmes nogen foranstaltning, at gerningsmanden har aflagt tilståelse, selv om gerningsmanden ikke har angivet sig selv, og selv om tilståelsen ikke er fuldstændig.

Bemærkninger fra Naalakkersuisut til udkastet

Naalakkersuisut har et vedvarende ønske om, at justitsområdet er effektivt og tidssvarende og i overensstemmelse med befolkningens ønsker og retsfølelse. Dette indebærer blandt andet, at der skal gives domstolene de bedst mulige betingelser for at behandle sager hurtigt og med den fornødne kvalitet, så borgernes tillid til retssystemet opretholdes.

Forslaget om at forhøje grænsen for, hvornår domsmænd medvirker i kriminalsager, vil kunne medvirke til at nedbringe sagsbehandlingstiderne i kredsretterne væsentligt. Besparelserne på sagsbehandlingstid skal findes i, at det er hurtigere at afgøre en sag med en dommer end med tre, både under hovedforhandlingen, hvor kun en dommer kan stille opklarende spørgsmål, og under voteringen, hvor der ikke er tre, der skal udveksle synspunkter. Hertil kommer, at der

kan opstå udsættelser af sager, når domsmænd udebliver, hvilket også vil forlænge sagsbehandlingstiderne.

Det daværende Naalakkersuisut behandlede spørgsmålet på et møde i maj 2024, hvor kredsdommerforeningens formand deltog via videolink. Hun gav udtryk for, at de betænkeligheder det måtte give, at en kredsdommer i mindre sager kan afgøre skyldsspørgsmålet alene, klart opvejes af de fordele, der vil være ved ordningen. Her lagde hun navnlig vægt på de ressourcebesparelser, det vil give, at der ikke skal deltage domsmænd i småsager om eksempelvis besiddelse af få gram hash eller et enkelt knytnæveslag.

Hertil kommer, at der fortsat vil være en mulighed i retsplejeloven for at beskikke domsmænd – også i mindre sager – hvis retten finder anledning til dette.

På den baggrund og henset til, at kredsdommerne allerede, som det er i dag, afgør tilståelsessager uden medvirken af domsmænd, og at den foreslåede ændring vil kunne nedbringe sagsbehandlingstiderne ved domstolene, findes det ubetænkeligt at indføre en ordning, hvor kredsdommere kan afgøre en kriminalsag uden domsmænd, når der er tale om foranstaltninger op til og med 30 dages anstaltsanbringelse.

Det ligger samtidig Naalakkersuisut på sinde, at ofre for forbrydelser kan få en retfærdig og ordentlig behandling i retssystemet. På den baggrund er det glædeligt, at man med forslaget giver myndighederne mere tid til at behandle klager over påtaleopgivelser og til at rette eventuelle fejl, der ellers kunne have medført, at en sag ikke kommer i retten.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Ingen.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det private erhvervsliv

Ingen.

Økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne

Ingen.

Ligebehandlingsmæssige konsekvenser

Forslaget om at forlænge fristen for omgørelse af påtaleopgivelse fra 3 til 4 måneder vil navnlig få betydning for kvinders mulighed for at få deres sag prøvet, da det oftest er kvinder, der udsættes for vold og voldtægt, og da det typisk er i sager, hvor det er den enes ord mod den andens (påstand mod påstand), at der kan være tvivl om afgørelse af tiltalerspørgsmålet.

Høring

Justitsministeriet har stået for høringsprocessen, hvor relevante grønlandske myndigheder har været inddraget. Forslaget har været i høring fra den 14. maj 2025 til den 11. juni 2025.

Bilag

1. Resumé
2. Udkast til Forslag til Lov om ændring af retsplejelov for Grønland og kriminallov for Grønland (Ajourføring af retsplejelov for Grønland m.v.)
3. Kommenteret høringsoversigt